

Cultura i subvencions. Cultura i compromís crític.

2009-06-16 20:33:15

Hi ha detalls d'aquest món complex, que senzillament sorprenen. Sovint observo com es creen propostes culturals que s'anuncien com una crítica directa al sistema establert. Totalment lloable. El problema sorgeix, —sota el meu enfoc—, quan es vol participar del pastís econòmic que ofereixen determinades entitats i al mateix temps es vol continuar fent avantguarda de la crítica social, artística, política, urbanística.

Sóc conscient que la cultura subvencionada, aquella cultura que diu: «si no m'ho pagues tu, no ho produeixo» sempre ha existit. Parlem del mecenatge artístic. En èpoques dels Mèdici i en molts moments de la història contemporània aquesta fórmula ha funcionat. Ha estat una simbiosi profitosa entre becaris i entitats financeres, entre empresaris i artistes, etc. Per uns determina que l'obra artística es realitzi gràcies a l'aportació econòmica que fa viable el projecte; per l'altra banda, el mecenatge artístic comporta la certificació d'una determinada sensibilitat cultural. Fet, aquest últim, que sempre ha tingut un cert valor com a economia immaterial.

Ara bé, les implicacions que aquest sistema comporta deriven en un problema difícil de solucionar. Sobretot si creuem la productivitat que poden tenir uns artistes subvencionats amb la funció crítica que pot exercir, —hauria d'exercir—, el món cultural.

Sobre el tema s'ha treballat moltíssim, no s'ha arribat però, a cap solució final. Als cercles universitaris s'ha parlat molt de *Cultura i Compromís*. De fet són els mateixos professors qui, a mode d'assignatures, han creat debats d'aquest tipus. Parlem dels mateixos professors que són partíceps del sistema: professionals universitaris amb fitxa de funcionaris. El mateix *status* de funcionariat que pugui reixir per un bomber, per un mosso d'esquadra, pel personal del cos d'administratius o, fins i tot, un funcionari de presons. Després està tot allò de la llibertat de càtedra, etc...

A més a més, el fet de rebre calers d'una institució o empresa per realitzar productes culturals que alhora critiquen el sistema que les sostenen crea un vici totalment degradant. Enrareix el clima i la salut cultural d'un país.

Dins el món editorial podem destacar el paradigma que representa el Senyor Lara i el grup editorial que presideix: Planeta. Fundada pel seu pare el [Senyor José Manuel Lara Hernández](#) —partícep actiu a la Guerra Civil espanyola, com a feixista, on ascendí a grau de capità de la Legió. Una editorial més aviat propera als cercles ideològics de la dreta més rànica. A l'Editorial Planeta publiquen els seus pamflets en José Mª Aznar i en Jiménez Losantos. També però, hi publiquen en Ferran Torrent, la Maruja Torres o en Terenci Moix. Aquest seria un bon exemple de aiguabarreig que no mena enlloc. Només al pur negoci mercantilista. L'editorial mai tindrà la capacitat de posicionar-se davant d'un model cultural o un altre. Senzillament sobreviurà per damunt de qualsevol barrera o idea. A més a més aquesta apreciació resta oculta pel consum de masses que només decideix empassar-se l'última novetat editorial; més impulsats per la moda de la *Societat de l'Espectacle*, que no pas per la qualitat literària. El Senyor Lara i el seu grup

editorial ofereixen el caramel del mecenatge, al mateix temps que mouen sàbiament els fils de la política.

Avui en dia, un producte cultural, ha de tenir la capacitat de vendre's per si mateix. De res no serveix seguir a la corda de les subvencions institucionals: ajuntaments, consells comarcals, diputacions, administracions autonòmiques, ministeris... Hem de pensar en la idea de *producte cultural*. I en conseqüència, per la seva qualitat de de producte, i pel context de lliure mercat on ens trobem treballant, aquest *producte cultural* s'hauria d'enfocar cap a la captació de *clients*, de gent que el vulgui *comprar*. Si voleu podeu canviar els mots: *producte cultural* per *obra cultural*; el mot *clients* per *públic*; i la idea de *comprar* per una vaga idea de *veure-visitat-escollar*... El resultat gairebé, és el mateix.

Els programadors culturals han de tenir total independència de les institucions si volen oferir una cultura lliure i compromesa. Els comissaris d'exposicions i els curadors no han de dependre directament del fluxe monetari de les institucions públiques. Perquè quan hom decideix pagar amb diners públics un determinat discurs cultural i no un altre està fent política; directament o indirecta.

El següent exemple és una mica llarg, tot i que val la pena donat les característiques que planteja. És una mostra que permetrà il·lustrar el difícil encaix que té la barreja del binomi *Món Cultural* i *Món Econòmic*. Parlem de l'actual exposició que es realitza [Centre de Cultura Contemporània de Barcelona](#): parlem de l'exposició [Quinquis dels 80. Cinema, premsa i carrer](#). Una mostra on es recull la *memòria històrica* del que va suposar el problema dels robatoris barrejats amb drogues i marginació, al llarg dels últims setanta i tots els vuitanta. I crec, que el terme memòria històrica s'ha de llegir amb molta precaució. Senzillament és una exposició que vol tornar a revitalitzar la figura del *quinqui*. Tinc pendent escriure una carta oberta a les senyores Amanda Cuesta i [Mery Cuesta](#). —Potser, ara l'estic escrivint a poc a poc. En aquesta carta els podria aportar material expositiu divers, i d'alta qualitat! Començaria amb el meu record propi: un vailet que va viure la seva infància a la perifèria de Barcelona, dins un espai fronterer entre Horta i el Carmel. Del Carmel baixaven els *apreciats quinquis*. Al pati de ca nostra entraven a cardar, directament, a punxar-se heroïna... Davant de ca nostra hi ha un espai eternament pendent d'urbantitzar: un barranc. On el nostre estimat Ajuntament de Barcelona mai ha tingut el valor de decidir-se a sanejar i rehabilitar el barri. Als anys vuitanta, aquest barranc era el cau de la droga de la gent que baixava del Carmel; durant els eters capvespres d'estiu la música dels bongos i guitarres espanyoles amenitzaven les palmes del flamenc. Per fer-vos una idea de l'ambient social que es viu-vivia al Carmel podeu llegir el relat [Inflexions](#) d'en Biel Martí Penso que per a les senyores Mery Cuesta i Amanda Cuesta, la balconada de ca meva hauria estar una trona de luxe. Jo només desitjava que la droga tombés aquells quinquis. Van ésser anys molts durs que van degradar barris sencers. Els pares tremolaven perquè la droga no capolés les meves germanes; molt més grans que jo —i, llavors, amb més risc de caure sota el parany d'aquest món.

A més a més, hi havia tot el procés polític de la transició, els moviments polítics catalans, la recuperació de les llibertats... Els quinquis senzillament es drogaven i després robaven per aconseguir calers per al següent *pico*. No hi havia cap mena d'ideologia política que els defensés. En tot cas, ells s'arrengleraven a l'orgull de la classes immigrant que mai s'adaptaria als nous móns culturals com eren Euskadi o Catalunya. Després, aquests immigrants desarrelats foren arraconats de forma gradual, fins i tot pels grups polítics que van saber treure'n profit. No puc entendre com el CCCB ofereix una exposició on lloa la figura del quinquí.

Per una altra banda, si mirem els patrocinadors trobarem que hi figura l'[Obra Social de Caja Madrid](#). Sincerament senyors, no trobo bé que aquesta exposició s'hagi de pagar amb diner dels fons de cap Obra Social. Trobaria correcte, en canvi, que aquesta exposició es realitzés al [Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona](#). Amb el mateix tractament i discurs que es va fer amb l'exposició [Barraques. La Ciutat informal](#). No hi ha cap problema en exposar amb un cert sentit lògic les causes i orígens dels quinquis, emperò, no cal crear una subreliació kitsch que evoqui aquella època. Crec que al nostre país no li cal un revival del món quinquí. Clar, l'exposició del CCCB enalteix la vessant més *cool* del quinquí. A tots aquests nous crítics que recullen diners del sistema per crear productes culturals d'aquesta mena, els convido a fer una mica d'actors participants. Segurament les tornes canviarien. Per abandonar aquest llarg exemple, apuntaré com aquests mateixos crítics no tenen la capacitat de crear *productes culturals* que tinguin solvència per si mateixos, m'explicaré a continuació:

Tot cercant informació sobre la Senyora Amanda Cuesta he trobat una entrevista realitzada al fanzine digital [75MG](#). Llegeixo l'entrevista entre dos crítics artístics novells. Regiro els continguts del fanzine i no puc deixar de mostrar la meva perplexitat davant el fet que cada article duu una marca final on es referencia el suport explícit de: a) [El Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya](#); b) [Ajuntament de Girona](#); i, c) [IGAC \(Informació Girona Art Contemporani\)](#). Estem parlant de tres institucions de pes, que aporten diners per a una publicació que comporta molt poca despesa econòmica. Actualment els recursos i les eines per publicar de forma digital requereixen de petites aportacions econòmiques. El meu plantejament és que si es vol tenir una mirada crítica, hom ha d'ésser capaç de saber quan s'ha d'escurar la butxaca i quan ha de trucar a la porta de la institució o administració corresponent.

Hi ha determinats discursos que es poden fer i emetre amb el suport de les Administracions Públiques, d'altres no; senzillament serien una perversió del propi sistema i perjudiquen el propi món cultural. Farien més mal que bé. ¿Us imagineu una exposició sobre el moviment *okupa*, amb el suport —ni que sigui en lletra molt petita—, de l'Agència Tributaria Espanyola?

Si volem aconseguir una cultura de qualitat hem de saber decidir quan es requereixen diners públics, quan s'han de cercar *partners*, i quan cal fer *aportacions pròpies que autogestionin* el projecte.

L'actual crisi econòmica és un bon moment per a reconfigurar molts problemes que acompanyen el món cultural. Les indústries culturals han de trobar noves formes d'actuar. Noves vies d'independència econòmica, alhora que trobin el sistema per a consolidar els seus *productes culturals*.

Actualment hi ha massa *gestors culturals* i *artístes*, que truquen a la porta de les institucions públiques per a fer discursos que, fins i tot, van en contra de les mateixes institucions. No es pot ésser víctima i botxí alhora. Això implica un distanciament constant del gran públic que es troba desorientat.

Existeixen vies per a cada producte cultural. No cal agafar-se a qualsevol institució per tal de guanyar-se el pa. Cal crear productes culturals que tinguin la capacitat d'atreure, de *seduir* per si mateixos.

::: A l'ombra de l'atzavara /// mariano arranz i muñoz :::

Cultura i subvencions. Cultura i compromís crític.

Si no som capaços de trobar noves dreceres estarem condemnat pel mateix sistema al qual, de vegades, s'intenta combatre.